

Ammattikorkeakoulut aluekehityksen vauhdittajina

23.8.2025

Ammattikorkeakoulut (AMK) ovat viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana vakiinnuttaneet asemansa suomalaisen korkeakoulukentän soveltavan tutkimuksen ja osaamisperustaisen aluekehityksen toimijoina. Tässä kirjoituksessani tarkastelen, miten ammattikorkeakoulut voivat entisestään tehostaa vaikutustaan aluekehityksessä. Painopisteenä on TKI-toiminnan (tutkimus, kehitys ja innovaatiot) rahoitus, erityisesti ulkoisen TKI-rahoituksen hyödyntäminen, sekä AMK-laboratorioympäristöjen nykyinen ja potentiaalinen rooli maakunnallisen elinkeinoelämän tukemisessa. Artikkeli esittää ajatuksia, joiden avulla ammattikorkeakoulujen roolia voidaan pohtia osana korkeakoulujen visiotyötä.

Alueellinen kehittäminen on keskeinen osa Suomen innovaatiopolitiikkaa. Ammattikorkeakouluilla on lakiin perustuva tehtävä edistää alueidensa elinvoimaa. Vaikka suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat jo nyt tiiviisti mukana alueellisissa kehittämishankkeissa, niiden potentiaalia aluekehityksen pitkäjänteisinä vauhdittajina ei ole vielä hyödynnetty täysimääräisesti. Suomalaisten ammattikorkeakoulujen TKI-toiminta on pääasiassa soveltavaa ja luonteeltaan yhteiskehittämiseen perustuvaa. Toiminta painottuu usein pk-yritysten tueksi suunnattuihin kehityshankkeisiin, joiden vaikuttavuus näkyy alueellisten innovaatioiden käyttöönotossa, uusien tuotteiden kehityksessä ja osaamisen siirtymisessä työelämään. Huomioitavaa on, että juuri pk-yritykset ovat suomalaisessa yrityskentässä alihyödynnettyjä toimijoita, jotka voisivat generoida paljon nykyistä enemmän talouskasvua. Pk-yritysten kyky kasvaa on kuitenkin heikompi kuin halu. Kesäkuussa 2025 julkaistussa yrittäjägallupissa haastateltiin 1351 yritystä (Suomen yrittäjät 2025). Tänä vuonna pk-yrityksistä yli puolet tavoitteli kasvua, mutta 38 prosenttia koki, että yritystoiminnan kasvattamiseen ei ole löydettävissä riittävää apua tai tukea (emt.). Juuri tässä ammattikorkeakouluilla olisi paljon annettavaa. Ammattikorkeakouluilla on monipuolisesti eri alojen osaamista, ja myös kunkin maakunnan osaamisprofiileihin rakennetut laboratorio- ja oppimisympäristöt. Se tuki, jota ammattikorkeakoulut pystyisivät

yrityksille antamaan, on paljon alaspesifimpää ja pidemmälle menevää kuin perinteinen yritysneuvonta. Haasteena ovat kuitenkin ammattikorkeakoulujen niukat resurssit. Käytännössä tukea pystytään tarjoamaan lähinnä ja oikeastaan vain ja ainoastaan hankkeiden kautta. Vain osa hankerahoituksesta sopii kuitenkin pk-yritysten spesifeihin tarpeisiin, ja silloinkin ehdot (kuten de Minimis) ovat tiukat.

EU:n rakennerahastot TKI:n rahoittajina

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto+ (ESR+) ovat keskeisiä välineitä AMK-lähtöisen TKI-toiminnan rahoituksessa. Rakennerahastot tukevat muun muassa kestäviä innovaatioita, digitaalisuutta, pk-yritysten kilpailukykyä ja osaamisen vahvistamista. TKI-toiminnan vaikuttavuutta voitaisiin lisätä kehittämällä entistä parempia mittareita alueelliselle hyödylle ja skaalautuvuudelle. Ammattikorkeakouluilla on kautta maan laaja ja kattava verkosto laboratorioita ja oppimisympäristöjä, jotka palvelevat sekä koulutusta että soveltavaa tutkimusta. Nämä ympäristöt tarjoavat yrityksille matalan kynnyksen kehittämisalustoja, joissa voidaan testata ja pilotoida uusia tuotteita, prosesseja ja teknologioita.

Erityistä huolta herättää kuitenkin koheesiorahoituksen tulevaisuus. Esimerkiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu tekee vuodessa TKI-yhteistyötä peräti 700 yrityksen kanssa. Ilman koheesiorahoitusta määrä pienenisi kymmenesosaan. Tulevan koheesio-ohjelman valmistelun tulisi tapahtua alueilla, koska vain siten alueiden tarpeet tulevat huomioiduiksi. Keskustelussa ovat nousseet esiin EU:n ulkorajan erityistarpeet. Hybridisodankäynnin aikakaudella ulkorajan käsite ei ole mitenkään yksiselitteinen. Lisäksi Venäjän tapa käydä perinteisin asein käytävää hyökkäyssotaa koko yhteiskuntaa vastaan osoittaa, että koko Suomi on EU:n ulkorajaa. Koheesiorahoituksen periaatteisiin kuuluu myös aluetalouden huomioiminen. Vaikkapa läntisessä Suomessa on maakuntia, joiden bruttokansantuote on itäistä tai pohjoista Suomea matalampi. Koheesiorahastoa ei tulisi käyttää pelkkien kriisien ratkomiseen, vaan toiminnan täytyisi olla pitkäjänteistä. Ainoastaan täten voidaan kasvattaa osaamista ja luoda kriittistä massaa elinkeinotoiminnan ja innovaation tukemiseen. Pahimmissa skenaariossa koheesiorahoituksen taso laskee merkittävästi. Kysymys onkin, että mikä korvaisi rahoituksen, mikäli sen taso romahtaa? Tällöin käyttöön on saatava Akke -rahoituksen kaltainen instrumentti. Ilman tätä rahoitusta ammattikorkeakoulujen pk-yrityskentässä tekemä TKI-työ uhkaa kuihtua. Asialla on myös kansantaloudellinen vaikutus.

Korkeakoulujen visiotyön tavoitteena on tutkimusinfrastruuktuurien vahvistaminen (OKM 2025). Useissa maakunnissa on jo syntynyt tiiviitä kumppanuuksia AMK-laboratorioiden ja alueellisen teollisuuden välillä. Esimerkiksi energiatehokkuuden, kiertotalouden, kestävän elintarviketuotannon, rakennustekniikan, hyvinvointiteknologioiden ja älykkään valmistuksen aloilla on rakennettu yhteisiä kehittämisalustoja. Näitä voisi kehittää edelleen “avoimen TKI:n” periaatteella, jolloin laboratorioympäristöt palvelevat myös verkottunutta tutkimusyhteistyötä usean organisaation välillä.

TKI-toimintaa koskevia ajatuksia

korkeakoulujen ja tutkimuksen visiotyöhön 2040

Osana tulevaa korkeakouluvisiota AMKeilla tulisi olla entistä voimakkaampi aluekehitysrooli, ja myös resursseja toteuttaa tehtävää. Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitushauissa tulisi olla enemmän mahdollisuuksia AMK:n laboratorio- ja asiantuntijaresursseihin sekä alueellisiin yritysten TKI-tarpeisiin. Esimerkiksi Business Finland -rahoitus kasautuu merkittävästi samoille yrityksille. Pienellä kasvuhaluisella yrityksellä saattaisi olla innovaatiokykyä, mutta ei välttämättä kykyä maksaa hankkeen omarahoitusosuutta. Suuren yrityksen saama tutkimusrahoitus saattaa ääritapauksessa puolestaan pienentää yrityksen TKI-budjettia, ja mahdollistaa paremman osingonmaksun omistajille. Vaikka monet korkeakoulukentälle tarjolla olevat rahoitukset ovat luonteeltaan Excellence-rahoitusta, tulisi niiden huomioida tieteellisen kilpailun lisäksi paremmin myös potentiaali talouskasvulle. TKI-hankkeiden projektinhallintaan ja vaikuttavuusanalyysiin on luonnollisesti investoitava ammattikorkeakouluissa, jotta rahoittajien vaatimuksiin vastataan ennakoivasti. Kunkin AMK:n laboratorioympäristöt tulisi profiloida vielä entistä enemmän alueellisen osaamisen mukaan ja liittää kansallisiin tai kansainvälisiin osaamisklustereihin. Yhteiskäyttöisiä ympäristöjä kannattaa kehittää siten, että yritykset ja julkiset toimijat voivat osallistua niihin joustavasti palveluiden ja pilotointien kautta. AMK:t voivat kasvattaa alueellista TKI-kyvykkyyttä kouluttamalla TKI-osaajia sekä tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia osallistua hankkeisiin. Yhteiskehittämiseen perustuva pedagogiikka tukee sekä opiskelijoiden että yritysten innovaatioprosesseja.

Ammattikorkeakoulut ovat jo nyt keskeisiä toimijoita aluekehityksessä, mutta niiden roolia voidaan edelleen vahvistaa strategisella rahoitusosaamisella, laboratorioympäristöjen verkottamisella ja TKI-hankkeiden vaikuttavuuden kasvattamisella. Eri rahoitusinstrumenttien on tulevaisuudessa tarjottava parempi mahdollisuus keskittää kehittämisresursseja sinne, missä syntyy konkreettisia ratkaisuja maakuntien ja pk-yritysten haasteisiin. AMK:t voivat asemoitua kestävän, osallistavan ja kilpailukykyisen aluekehityksen keskiöön – edellyttäen, että ne hyödyntävät olemassa olevaa infrastruktuuriaan ja osaamistaan järjestelmällisesti ja kumppanuuslähtöisesti, ja että niiden hyödyntämiseen on pelimerkkejä.

Jaakko Hallila
HTT, rehtori, toimitusjohtaja
SEAMK

Artikkeli on osa Jaakko Hallilan Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota tarkastelevaa viiden julkaisun kokonaisuutta. Sarjassa on aiemmin julkaistu:

Yksi kampus – monta rooliaKorkeakoulun olemassaolon oikeutus vuonna 2040: läsnäolon merkitys osaamisen todennuksessaSuomen talous ei kasva, osittain koska emme investoi korkeakoulutukseen ja laatuun

Lähteet

OKM (2024). Opetus- ja kulttuuriministeriön muistio. Saatavissa 25.6.2025: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/8178fb5b-3c4d-48e4-9313-f1aad2c9f42d/87da6bac-ef6d-461e-8674-0ef73d748a86/MUISTIO_20250515074104.PDF

Suomen yrittäjät (2025). Yrittäjägallupin tiedote. Saatavissa 25.6.2025: https://www.sttinfo.fi/tiedote/71258033/yrittajagallup-yli-puolet-pk-yrityksista-hakee-kasvua?publisherId=1624&lang=fi